СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 245. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 21. жовтня, 1925.

VOL. XXXIII. No. 245. Jersey City, N. J., Wednesday, October 21. 1925. THREE CENTS

ДО ВСІХ:

ТО ГОЛОД ЖЕ УСТАВ В КРАЮ, А ТІЛЬКИ МИ СИТІ ЙОГО НЕ ВІДЧУВАЄМО.

ТО ІНВАЛІДИ НЕ ПОДУЖАЛИ, НІ РАНИ ЇХ НЕ ПОГОЇЛИСЬ, ТО ТІЛЬКИ МИ НЕ ГОДНІ ВІДЧУТИ БОЛЮ ТИХ, ЩО ЇМ БРАКУЄ РУК І НІГ.

ТО ТІЛЬКИ СИРОТИ В КРАЮ МОЛЯТЬСЯ ЗА ВАШЕ ЗДОРОВЛЄ, АЛЕ ВИ ВЖЕ ДАВНО ЗА НИХ ЗАБУЛИ.

ТО ТІЛЬКИ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ БЮТЬ, А НЕ ВАС, ТОМУ НЕ ПАМЯТАЄТЕ ЗА НИХ І НЕ СКЛАДАЄТЕ ЦЕНТА НА ТЕПЛУ СТРАВУ ДЛЯ НИХ.

ТО ТІЛЬКИ В КРАЮ ЛЮДИ В РОЗПУЦІ, ЩО ЗАБИРАЮТЬ ЇМ ЛЯХИ УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ, А В АМЕРИЦІ ВЖЕ Й ГОЛОВОЮ НАД ТИМ НЕ ПОХИТУЮТЬ, ЩО РІДНА ШКОЛА ПРОПАДАЄ.

* * *

КОЛИ ХОЧЕТЕ ИТИ В ПАРІ ЗІ СТАРИМ КРАЄМ, ТАК ХАЙ НЕ ПРОЙДЕ НІОДНО УКРАЇНСЬКЕ ВЕСІЛЛЄ, НІОДНІ ХРЕСТИНИ, НІОДНА ЗАБАВА І НІОДИН МІТИНҐ, АБИ ВИ НЕ ЗІБРАЛИ МАЛОЇ ЛЕПТИ ТА НЕ ВИСЛАЛИ ЇЇ ДО КРАЮ ЧЕРЕЗ:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

Міністерство скарбу виробило плян дальшого зниження податків.

ВАШИНҐТОН, 19. жовтня. — Секретар скарбу Мелон та його заступник Винстон предложили нині комітетови конґресу для справ приходів новий плян дальшого обниження податків.

Мелон заявив, що уряд може знижити податки без ущербу для себе на 300 міліонів долярів. Після пляну уряду обнижити малиби податки для всіх кляс податковців. Малиби також знести податок від спадщини.

ВІДКРИЛИ КОСТИ ВИМЕРЛОГО ЗВІРА.

МОНРОВ, Ню Йорк, 19. жовтня. — Робітники, заняті при копанню фундаментів під нову таму, відкрили кости вимерлих вже нині слонів, званих мастодонами, з котрих вродилися з часом нинішні слони.

Робітники найшли наперед величезні зуби, а відтак їх джаґани зарубалися в череп великого звіра. Зуби находилися які дві стопи під поверхнею землі, решта тіла лежала в болоті жерела.

Підприємець, котрий веде роботу, сейчас приказав здержати дальшу працю та повідомив про винахід музей природних наук в Ню Йорку, котрому він подарував сей кістяк для наукових дослідів.

ВОЗДУШНА КАТАСТРОФА.

КЕЙП МЕЙ, Ню Джерзі, 19. жовтня. — Недалеко ліса, що лежить дві милі від сього міста, впав з воздуха військовий літак, котрим летіло трох військових летунів. Машина літака видно зіпсулася в воздусі, і літак впав з висоти яких 400 стіп, вбиваючи всіх трох летунів на місци.

Двох з летунів були офіцирами американської армії. Їхали вони до своїх родин та везли зі собою закупки для родини та забавки для дітий.

ЗНОВА СИЛЬНИЙ ЗЕМЛЕТРУС.

БОСТОН, Месечузетс, 19. жовтня. — В Новій Анґлії та східній части Канади дався нині відчути сильний землетрус, котрий є вже другим з ряду сеї осени.

Після сейсмоґрафічних відділів ріжних університетів, землетрус обняв коло два міліони квадратових миль простору. Перше потрясення далось відчути коло три чверти на шесту годину над раном, друге коло 5 мінут після шестої. За тими слідували другі потрясення, які тревали майже цілу годину. Вісток про шкоду нема ніяких.

СУМНІ ВИГЛЯДИ ДЛЯ ТОРГОВЛІ ТВЕРДИМ ВУГЛЕМ.

ТОЛІДО, Огайо, 19. жовтня. — На зборах виконавчого комітету товариства Дрібних Торговців Вуглем розбирано теперішний страйк майнерів твердого вугля.

Як показується з предложених звітів, торговля твердим вуглем що раз далі, то гірше впадає. Наслідком високих цін на вуголь, що завелися ще в час війни, торговля твердим вуглям упала на 40 процентів. Навіть після війни вона ще далі спала о 15 процентів. З тих даних товариство робить заключення, що властителі копалень твердого вугля, які довели до страйку, шкодять самим собі. Воно остерігає властителів копалень, щоби вони не перетягали струни.

Купці не сподіються полагодження страйку перед груднем.

УРЯД ТАКИ ОБСТАЄ ПРИ СВОЇМ ПЛЯНІ РОЗОРУЖНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ВАШИНҐТОН, 19. жовтня. — Хоча Франція виразно, а деякі другі европейські держави невиразно не потягають за американським пляном скликання нової розоружної конференції до Вашинґтону, мимо сього американський уряд не покидає свого пляну, бо на його думку ніяка конференція щодо морського розоруження не може відбутися без співучасти Америки. Президент Кулидж мав виразно заявити, що він до сухопутного розоруження Европи мішатися не може, але за те мусить взятися до справи розоруження великих держав на морю.

ДІСТАВ БІЛЬШЕ ДОБРА, ЯК СПОДІВАВСЯ.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Ню Джерзі, 19. жовтня. — Джеймс Еггерн, 22-літний канцеліст в Паблик Сервіс Корпорейшен, від кількох місяців хвалився, що його жінка буде мати близнята. Своє пророцтво опирав на тому, що його жінка є одна з близнят та що близнята дуже часті в її родині.

Нині справа розвязалася. Пророцтво мужа сповнилося, але сповнилося ще більше, як він мав надію: його жена вродила трійняки.

ХОЧУТЬ ОБМЕЖАТИ ПОДРУЖА.

НЮ ОРЛІНС, Луисіяна, 19. жовтня. — Конвенція епископальної церкви заявилася нині за тим, щоби конґрес ухвалив закон, який приказувавби молодятам, що наміряють женитися, йти до лікарів та постаратися від них о лікарське свідоцтво своєї фізичної та умової здібности до подружа. На думку конвенції, в сей спосіб можнаби запобігти неодному подружу, яке опісля скінчилобся розводом.

НЕМА ГРАНИЦІ ДЛЯ СИХ СПРАВ.

НЮ ЙОРК, 19. жовтня. — Який місяць тому 87-літний С. Беронс допоміг при всіданню до трамваю якійсь старушці. Ся опісля в трамваю представилася йому яко пані Джейн Синґер, літ 85. Вчора вечером вони побралися. На весілю було троє дітий, дванайцятеро внуків та троє правнуків молодого, та троє дітий, сімнайцять внуків та шість правнуків молодої.

СУД ПРИЗНАЄ ПРОГИБІЦІЮ З КОНСТИТУЦІЄЮ.

ВАШИНҐТОН, 19. жовтня.— Найвисший Суд Злучених Держав розглядав нині ще раз питанне, чи закон Волстеда годиться з американською конституцією. Противники сього закона закидали, що конґрес ухвалив закон про виконуванне прогибіції ще заким стейти потвердили прогибіцію. Суд станув на становищи, що конґрес має право ухвалювати закон на случай, як стейти приймуть пропозицію.

ВБИВСТВО В МОНАСТИРІ О. О. КАРМЕЛІТІВ У ЛЬВОВІ.

Ніччю з суботи 19-го на неділю 20. вересня доконано в польськім монастирі о. о. Кармелітів у Львові жорстокого вбийства. Священик-монах Андрій Копач вбив сокирою другого священика, військового капеляна з Люблина, кс. Яна Ідеца, що перебував у монастирі хвилево від чотирох днів. Ранком в неділю вбийник сам віддався в руки поліції.

Поліція зараз почала слідство. В монастирі, в якім ще ніхто не знав про вбийство, знайдено в келії, яку займав о. Ідец, його тіло на підлозі в калюжи крови з трома глибокими ранами в голові від сокири і відтятими пальцями руки, якою вбитий інстиктово заслонився перед ударом.

В часі слідства кс. Копач докладно розказав, як то він обдумав свій вчинок, як запасся в горівку для охоти, і в сокиру, яку носив день перед тим привязану під рясою і з якою ходив навіть в суботу на вечірню, а вкінці з найбільшими подробицями описав сам вчинок. Признався, що хотів ще вбити ігумена монастиря, але це йому не вдалося, бо ігумен вчас пробудився і кс. Копач переляканий утік. Все це зробив він, як каже, з пімсти, що так кс. Ідец як і ігумен кпили собі та жартували дуже часто з нього, а що його в високій степені дразнило.

Покищо подають вістки, що кс. Копач зробив свій вчинок в приступі божевілля. Вбийник перевезений до тюрми. Слідство ведеться.

КОНФЕРЕНЦІЯ ВИХРЕЩЕНИХ ЖИДІВ.

В осени в Лондоні відбудеться конференція вихрещених жидів. Вони думають основати Інтернаціонал вихріщених жидів.

ЩЕ ПРО БУНТ СВЄНТОКШИНСЬКИХ ВЯЗНІВ.

Свєнтокшинська тюрма є найгострійшою та чи не найбільшою тюрмою в Польщі. Звичайно звуть ту тюрму „польським Сахаліном". Вже сама ця назва вказує на страшний риґор, що мусів панувати в тюрмі та на ті страшні відносини, які там були, коли вязні кинулися до очайдушного бунту. Вязні вбили, як відомо, старшого дозорця Хшанстовського та смертельно постріляли інспектора тюрми Ткачинського. Вспіли вони взяти в своє посідання 40 карабінів і 32 тисячі набоїв, а крім того два револьвери з набоями. На чолі бунту став бувший сержант польських військ Ковальскі, що відсиджував кару за напад у поїзді. Тюрма містила в собі, як інформує польська преса, 1,500 вязнів, переважно професіональних бандитів. Між ними тільки мала частина було таких, що відсиджували кари від 4—8 літ, а переважаюча більшість з них відсиджувала кари з неозначеними реченцями, отже до смерти. Наслідком атаки поліції на тюрму, впало богато вязнів, та докладної цифри їх преса не подає. Цифра мусить бути на всякий випадок значна. Для ведення слідства виїхав туди із Варшави директор карного департаменту з міністерства справедливости др. Ґловацкі. Бунт свєнтокшинських вязнів був, по інформаціям польської преси, одним з найгрізнійших, які знає історія тюремництва. Видко, що у тюрмі було не все гаразд, коли соймова комісія, що досліджувала свого часу польське тюремництво, присвятила тій тюрмі окрему увагу та поставила була навіть внесок на її ліквідацію. На жаль невідомо, яка доля стрінула той внесок.

ЕЛЄКТРИФІКАЦІЯ ЗАЛІЗНИЦЬ В ТИРОЛЮ.

Гірську залізницю на просторі Ляудек—Арберґ в Тиролю перемінено на електричну. Це перша електрифікація залізниці в високих горах. Про те, що Австрія стремить до електрифікації своїх залізниць, ми писали нераз. До витворювання електрики, якої треба до гонення поїздів, вона може запрягти природні сили своїх гірських рік. В такому разі вона позбувається пекучої потреби вугля, якого в Австрії немає, а який треба купувати за границею і дорого за нього платити.

ЗАКРИТТЯ МОНАСТИРІВ У ТУРЕЧЧИНІ.

Згідно з відомостями, одержаними з Анґори, Кемаль Паша рішив позамикати усі магомеданські монастирі та розпустити дервішів. Число монастирів доходить у Туреччині до кількох тисяч. Монастирські будинки мають бути зужиті для шкіл. Населення прийняло це рішення спокійно. Причиною закриття монастирів було те, що вони були осередками бунту проти нового республіканського режіму.

КОГО В ПОЛЬЩІ ФАНТУЮТЬ ТА ЛІЦИТУЮТЬ ЗА ПОДАТКИ.

Варшавська „Жеч посполіта" пише у 256 числі про те, що за податки ліцитують найбіднійших. Варшавський скарбовий уряд оголошує в пресі публичну продаж зафантованих річей. Ґазета подає: „І так читаємо (в такому оголошенню), що одному з ліцитованих має продатися домове уладження вартости 20 зол., иншому паперові рами вартости 10 зол., ще иншому зеркало і штани вартости 25 зол. Та є між тими нещасними і женщини. Крісла одної такої „капіталістки" оцінені на 12 зол. Иншій женщині оцінено виставлені на ліцитацію мужеські ковнірики на суму 15 зол. Ще иншій продають шафу за 10 зол., третьому цвяхи на суму 10 зол., а ще комусь стіл за 10 зол. Видно, що податники вміють стягати податки та знають, від кого їх тягнути.

„УКРАЇНІЗАЦІЯ".

Платні і безплатні прихильники орієнтації на большевиків страшенно чваняться большевицькою „українізацією України".

Переводять її большевики вже кілька років. І от новопереведена провірка показала, щр 80 процент большевицьких урядовців на Україні ще досі не знає української мови. Окрема комісія, яка переводила провірку „українізації" в Одесі, ствердила, що на 6.294 урядовців української республики всього 46 (сорок шістьох!) знало достаточно українську мову, 1587 щось трохи її розуміло, а 466- не знає ані не хоче знати української мови.

Ось як на ділі виглядає большевицька „українізація".

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК В ІНДІЇ.

З Бомбаю доносять, що там розпочали страйк 70,000 робітників прядільень бавовни.

ВЖЕ ПРОГОЛОШЕНО ЛОКАРНЕНСЬКУ УМОВУ.

ПАРИЖ, 19. жовтня.—В Лондоні і тут проголошено сьогодня півурядово текст локарненської умови.

Умова між Німеччиною, Францією і Бельґією, яку запоручує Анґлія й Італія, містить всього 10 точок, а додаткові умови між Німеччиною і Чехо-Словаччиною та Польщею містять по 22 точки.

В головній умові Франція й Німеччина прирікають ніколи зі собою не воювати, а передавати спори до вирішення на мирові суди.

Франція й Анґлія годяться опорожнити Кельн до 20-ого падолиста с. р.

Далі Німеччина годиться приступити до Ліґи Народів, а Анґлія, Італія, Франція і Бельґія годяться в окремому листі до німецької делеґації, що подбають, аби Німеччині яко розоруженій державі признано там окремі права.

Умова входить в життє, коли Німеччина приступить до Ліґи Народів.

В додаткових умовах Німеччина умовлюється з Чехо-Словаччиною і Польщею, що свої спори теж віддавати-муть на рішенне мировим судам.

Кромі того Франція підписала з Чехо-Словаччиною і Польщею умову взаїмної поруки.

ЧЕМБЕРЛЕЙН ПРО УМОВУ.

ПАРИЖ, 19. жовтня. — Британський міністер закордонних справ Остен Чемберлейн, котрий був головним творцем локарненської умови, приїхав сюди по дорозі домів і відвідав французьких міністрів.

Він заявив, що локарненська умова найважнійша сим, що вона відновлює порозумінне між Анґлією і Францією, яке було перед війною.

Далі він сказав, що він вірить, що всі умовні сторони підписали умову в добрій вірі, та що тепер правительства повинні сього духа передати народам.

Закінчив свою заяву Чемберлейн словами: В Локарні підписали ми умову, не шукаючи жадної побіди ані користи. Але осягнено одну побіду, а се побіду мира над війною.

БРІЯН ПРО УМОВУ.

ПАРИЖ, 19. жовтня. — Французький міністер закордонних справ Арістід Бріян сказав, що локарненською умовою він увінчав свою довголітню громадянську і дипльоматичну працю. За найважнійшу річ, яку Франція осягнула в Локарні, він вважає приреченнє Анґлії, що вона пійде на поміч Франції, колиб на неї напала Німеччина. За сим, каже Бріян, він побивався від часу скінчення світової війни і вкінці таки добився.

ОСНОВИ ЛОКАРНЕНСЬКОЇ УМОВИ.

ЛОКАРНО, 18. жовтня. — Основними засадами, які приняла позавчера конференція, є: запорука проти війни, мирові суди й розоруженне.

В умові означено, що нападаючою державою була-б ся, котра або не звернеться до мирового суду; або не прийме його рішення; або нарушить границю сусідньої держави.

У випадку зачіпної війни Німеччини проти Франції Анґлія й Італія підуть на поміч Франції. Таксамо мали-б вони пійти і на поміч Німеччині, якби нападаючою була Франція, але в се навіть Анґлійці не вірять.

„ПОВОРОТ РІВНОВАГИ СИЛ".

ЛОНДОН, 18. жовтня. — Серед ріжних поглядів про вислід локарненської угоди появились і такі, які представляють, що ся угода се відноленне „рівноваги сил" на континенті Европи, як се було перед світовою війною.

Начебто, кажуть, на місце три-державного порозуміння, до якого належали: Анґлія, Франція і Росія, повстала нова спілка, до якої належать: Анґлія, Франція й Італія, а які тепер творять один фронт вже не проти три-державного союза, а проти одної Німеччини.

„НОВА ЕВРОПА".

ЛОНДОН, 18. жовтня. — Між голосами в пресі про локарненську конференцію один говорить, що її успіх означає — „нову Европу", яка тепер повстане на континенті.

НА ПАМЯТЬ ШТРАВСА.

ВІДЕНЬ, 18. жовтня. — Сьогодня відслонено тут памяткову таблицю на домі, де родився славний віденський композитор Йоганн Штравс 25-го жовтня, 1825 року.

ПОВОРОТ АНҐЛІЙСЬКОГО ПРЕСТОЛОНАСЛІДНИКА.

ЛОНДОН, 16, жовтня. — Сьогодня рано вернувся анґлійський престолонаслідник з довгої подорожі на воєнному кораблі Ріполз до пристані Портсмот. Перша його привитала осінна анґлійська мрака.

Проти корабля Ріполз виплили на привіт князеви Валії другі воєнні кораблі і вилетіли плаваючі літаки.

Коли він висів з корабля, привитали його два брати.

Відтам приїхав престолонаслідник зелізницею сюди. На стації Вікторія привитав його король і королева. Також зібрались привитати князя маси народу, які уставились рядами від стації Вікторія аж до палати Бакинґен. Преса поворотови князя Валії з піврічної подорожі присвячує більше місця аніж локарненській конференції.

ЗЛИВА СПИНИЛА ВІЙНУ.

ФЕЗ, столиця Марока, 16. жовтня. — Дощі в Мароку вже надобре зачались. Усі дороги залиті водою і воєнні операції та переходи війск вже цілком неможливі. Таксамо неможливо й літати летунам через зливу і непрохідимі болота, де годі підлітати чи злітати.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ГОЛОС ПРИЯТЕЛІВ

Тижневик „Де Ню Репаблик", котрий з давна займав становище прихильне до большевицького уряду, помістив з приводу конвенції Американської Федерації Праці статтю, яка є доказом, що загоріла тактика большевицького уряду надоїла вже навіть їх власним симпатикам.

„Де Ню Репаблик" пише з приводу виступу англійського посла Персела на сій конвенції. Газета виразно признається, що вона симпатизує з порадою Персела, щоби американські робітничі юнії наближилися до совітського уряду. Ґазета годиться з послом, що Росія має великі природні богацтва та що там ідуть тепер цікаві суспільні експерименти, та що американські робітники моглиб тим експериментам близче приглядатися.

Рівночасно з тим, однак, — пише „Де Ню Репаблик", — „вона не може не признати слушности й Ґрінови, предсідателеви Американської Федерації Праці, коли він заявив, що на дорозі до зближення межи американськими робітниками а московським інтернаціоналом та московським урядом стоять перешкоди, яких просто не можна побороти. Головною перешкодою є діяльність агентів московського інтернаціоналу в Злучених Державах. Московські комуністи заявляють американським робітничим юніям, що вони бажають мати з ними зносини, але сі зносини московський інтернаціонал хоче мати лишень на таких умовах, які він диктує, які йому корисні. Московські большевики не хочуть признати, що й вони моглиб дечого навчитися від американських робітничих юній. Вони стоять на становищи, що вони одні знають як слід, куди має йти робітнича політика, що вони одні правдиві оборонці робітничих інтересів, а всі другі, які від них ріжняться поглядами, є або свідомі або несвідомі зрадники робітничих інтересів, є противники робітництва, пани й буржуазія.

Виходячи зі сеї думки про власну непомильність, московські большевики держаться крайно дразливої тактики. Вони не можуть йти рука об руку з робітничими організаціями, які не піддаються під большевицьку команду, які не признають московських диктаторів за непомильних папів робітничого руху. Московські большевики можуть входити в зносини лишень зі своїми комуністичними юніями. Всякі другі робітничі юнії вони не признають за юнії. Юнії, які не признають большевицького думання та не признають большевицьких рабінів непомильними провідниками, вважаються за ворогів, яких комуністи мусять розбити, зломати, зробити безвладними, безсильними. Большевики ведуть проти некомуністичних юній кампанію, богато більше завзяту від тої кампанії, яку вони ведуть проти справді капіталістичних і справді шляхотських організацій. Большевики можуть подати руки панам, королям, та буржуям, але не робітничим юніям, які не годяться на большевицьку диктатуру. Супроти сих юній большевики знають лишень одну політику: безпощадне нищення. З ними ніяке замирення для большевиків неможливе. Такі юнії большевики зміряють розбити, а не з ними годитися.

Говорити серед таких умов про якусь можливість згоди чи співділання значить говорити на вітер. Хто таке говорить американським юніям, той кидає горохом об стіну. Американські юнії не можуть іти на ніяку злагоду з Москвою. Вони можуть мати супроти Москви та її розгромної роботи лишень одну відповідь: нищити комуністичну агітацію так само безпощадно, як безпощадно нищить московський комунізм американські юнії.

В сій боротьбі межи московським інтернаціоналом а американськими юніями сильнійшими показалися американські юнії. Московська пропаганда потерпіла повну невдачу. Юнія за юнією відкинула комунізм та відправила з нічим комуністичних кандидатів. Комуністичні погляди й кличі серед американських робітників або висміваються або ненавидяться. Комуністичні пропозиції, зроблені навіть гістьми американської робітничої конвенції, відкидається однодушно, навіть без одного голосу спротиву.

„Де Ню Репаблик" жалує, що московські комуністи своєю нахабною політикою довели до того, що вони власними руками знищили се діло, яке вони хотіли будувати. Власною нахабністю викопали вони межи робітниками Росії, а робітниками Америки пропасть, якої не вдасться засипати так легко. Газета вважає зносини межи робітниками сих країв дуже пожаданими та вона дуже жалує, що большевики сі відносини, для межинародних справ дуже важні, зіпсули.

Голос американських приятелів московських большевиків треба підняти як голос ще одного приятеля московських комісарів, який протверезів зі свого опяніння большевицьким вином. Протверезуються поволи люди по всьому світу. Покидають большевиків навіть їх найвірніші приятелі. Ще рік-два, і з большевиками будуть тримати лишень ті, яких большевики удержують.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА ПЕРЕД МІЖНАРОДНІМ СВІТОМ

Українські політичні чинники не занедбують кожної нагоди, щоби піднести перед міжнародним політичним світом свою справу, щоби поінформувати чужинців про положення нашого народу під чужим пануванням.

На Конгресі II. Соціялістичного Інтернаціоналу в Марселі взяла участь делеґація Української Соц.-Дем. Партії Великої України, а властиво еміґраційний центр сеї партії, бо партія на самій Україні заборонена й не істнує. Делеґація предложила Конгресови меморіял про положення української справи і українського населення, як на Великій Україні так і на західних українських землях.

Участь української делеґації на Конгресі позначилася в тім, що Конгрес, займаючи становище в східній справі, вставив у своїй резолюції й слово про Україну, що вона „добившись своєї незалежности революційним шляхом", „має право" свобідно розпоряджати своєю долею"...

Це про Велику Україну. Що торкається Західної України, яка також добилася до своєї незалежности революційним шляхом, то Конгрес не уважав вказаним признати їй „право" собою розпоряджати, тільки Польська Партія Соціялістична мала-б їй автономію дати...

Така подвійна міра до визвольних змагань того самого народу поясняється тим, що II. Інтернаціонал, як конкурент III. Інтернаціоналу, ворожо ставиться до Союза Радянських республик, що ним деріґує III. Інтернаціонал, натомісць милійші для нього є новітні тюрми народів, Польща, Румунія, Чехо-Словаччина, бо він обстоює непорушність їх державних границь, а підбиті цими державами народи автономія заспокоює...

Галицькі соціял-демократи не брали участи в Конгресі; вони виступили з II. Інтернаціоналу, але й до III. Інтернаціоналу не приступили, отже в міжнародньому змислі є дикими, а внутрі навіть незорганізованими.

*

Сесію Союза Народів в Женеві попередила одна міжнародна шопка, яку організували Французи в Парижу, а яка так і називалась „Конгрес миру".

Конгрес відбувся в столиці держави проти якої повстали гноблені нею народи в кольоніях, а яка з жорстокістю душить ті повстання огнем і мечем. Це не перешкаджало франц. „пацифістам" і їх підголоскам говорити мирові промови і придумувати „мирові" проєкти, які забезпечували-б їм геґемонію політичну в Европі і скріпляли непорушність европейських держав, в межах деяких з них, як відомо, також немало підбитих і поневолених народів.

Отже пацифікаційний рух, це не що инше, як забезпечення панування сильних над слабими, вільних над невільниками.

В цьому Конґресі взяла участь сенаторка з варшавського Сенату п. Левчанівська і вона власне звернула увагу прибраних „пацифістів," що не може бути мови про мир і мирні відносини між народами, доки одні народи не перестануть гнобити других ось так, як гноблять Поляки і Румуни західних Українців, яким відмовляють їх власного імени, відбирають їм школи, що істнували за австрійських часів, замикають церкви, кольонізують їх землю пришельцями...

Французькі господарі Конгресу, мабуть на прошення Поляків, взагалі не хотіли допустити п. Левчанівську до голосу і були, очевидно, дуже невдоволені, що вона так „не чемно" скористала з їх гостинности, таких прикрих річей наговорила про їх милу союзницю Польщу.

Пробувала ще п. Левчанівська говорити на вічу, уряджeному організаторами Конгресу, але там уже їй замкнули уста...

До Конгресу надіслав письмо також Презид. д-р Е. Петрушевич, звертаючи його увагу на невиносиме положення українського народу під Польщею. Письмо це було відчитане на одній з комісій. Прийнято резолюцію, яка звертає увагу компетентних міжнародніх чинників на урегулювання справи національних меншостей.

З нагоди загального збору Союза Народів в Женеві През. Української Національної Ради д-р Е. Петрушевич вислав до Женеви свою делеґацію в складі пп. д-ра Р. Перфецького і А. Петрушевича. Делеґація вручила відповідним установам Союза Народів і поодиноким европейським політикам меморіял Президента про положення західно-українських земель під чужими займанцінами з домаганням ревізії договорів і рішень, якими західно-українські землі віддано під панування Польщі і Румунії.

Крім того пп. Р. Перфецький і А. Петрушевич, як репрезентанти Західно-Українського Тов. Ліґи Націй, предложили тимсамим чинникам меморіял від сього товариства, спеціяльно про положення Українців під Польщею.

Одночасно українські делеґати поширили серед політиків і журналістів спеціяльно виготовлені публікації про білий терор в Польщі і про стан українського шкільництва.

Делеґати були прийняті цілим рядом визначних членів Союза Народів, між иншими також головою Ради Союза Бонкуром, яких устно інформували про нашу справу і просили уваги до наших змагань і поради.

Але де там їм до нашої справи, коли всі вони зайняті тепер страхом за власну шкіру і ні про що иншого не думають, як про „спацифікування" Европи на основі істнуючого стану річей!

Як в Союзі Народів трактуються такі справи, як наша, або й лекші, не так гостро ставлені, свідчить обставина, що дуже поміркований пропозиції угорського делеґата ґр. Апонього на комісії національних меншостей, були зустрінені дуже ворожо. Проти них запротестували 12 держав, в першій мірі очевидно Польща, Румунія, Чехо-Словаччина, бо ті пропозиції Апонього „порушують суверенні права окремих держав"...

Взагалі Союз Народів показується лише іграшкою в руках великих держав, для оборoблення їх власних великодержавних інтересів. Для поневолених націй він досі нічого не зробив і зробити не може. Займим доказом є другий факт, який мав місце на комісії національних меншостей, де була відкинена пропозиція литовського делеґата Гальванаускаса, щоб зобовязання про охорону національних меншостей поширити на всі держави без винятку. Великі держави спротивились цьому і литовський делеґат мусів свое предложення вицофати.

Українська Парляментарна Репрезентанція Варшавського Сойму також вислала свій меморіял до Союза Народів і заповідала свою делеґацію до Женеви, але чомусь тої делеґації не чути в Женеві.

В середині жовтня відбудеться в Швайцарії Конференція поневолених народів, або національних меншостей. Ініціятори Конференції виключають з під розгляду конкретні національні справи, а взагалі справу національних меншостей трактують дуже поміркованo, уявляючи її в рамах держав, в яких ті меншости живуть. Проте українські політичні чинники з краю і закордону імовірно візьмуть участь в цій Конференції, щоб обстоювати свою точку погляду на справу національних меншостей, які є на своїй території більшістю, взагалі для пропаганди своєї справи.

X.

ЛІКВІДАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ШКІЛЬНИЦТВА НА ВОЛИНІ.

У холмському „Нашому Життю" з 20. м. м. читаємо таку замітку: З першого вересня 1925 року українська школа в Володимирі зліквідована. Хлопців перевели до польської школи, а на їх місце прислали дівчат з польської школи. Призначено вчительок виключно Польок. Дітям наказано купити виключно польські книжки. Батьки українських дітей стурбовані, дожилися й дочекалися. На 7-ім році існування „демократичної" Річипосполитої після пресловутого шкільного закону зникають останні українські школи. Що дає початкова польська школа українським дітям, знають добре батьки тих дітей. Кожному батькові хотілосяб, щоб його дитина була добре вихована, в міру зросту всебічно розвивалася, а, дійшовши літ, стала громадянином-Українцем. Таке виховання можливе лише в рідній школі. За браком приватних українських шкіл Володимирчанам прийдеться виховувати своїх дітей дома, Треба енергійно протестувати проти ліквідації українських шкіл і домагатися рідної школи. В кожній українській хаті повстане „рідна школа". Це останнє речення повинно стати провідним гаслом усього нашого народнього виховання. В останніх часах щораз яскравійше виходить на верх застрашаюча байдужність, з якою батьки ставляться до національного виховання своїх дітей і вся та атмосфера опортунізму й пустословної „обивательщини", що розпаношується головно по інтелігентських наших домах. В кожній українській хаті повинна повстати рідна школа і чим дужчий польонізаційний натиск ітиме на українське урядове шкільництво, тим поважнійшим повинно ставати хатнє виховання дітей в національному дусі й тим кращі організаційні форми повинна приймати рідна позашкільна освіта.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє, що звичайний мітинґ відбудесь о год. 1.30 попол., в неділю, дня 25. вересня, в галі парохіяльній. Є важні справи до помагодження. Проситься всіх членів явитися. Неявившийся член заплати кари 25 ц., а урядник 50 ц. — Н. Ґурей, предс.; В. Гриньків, секр.

РУХОМІ ОБРАЗКИ.

Дуже богато української молодіжи інтересується рухомими образками і посвячує на се кілька вечерів кождого місяця. Підчас такого представлення перебігають поперед очи ріжнородні види, околиці, ліси, люди, звірята і т. п. На жаль ті всі сцени не наші, нам далекі а часом й томлячі.

Якщо ви хочете натішитись своїми рідними, близькими вашій душі, околицями, як любите природу, полювання диких звірів, їх рик по ярах та лісових гущах — купіть собі книжку: Захар Беркут, написану Іваном Франком, а ся заведе вас в давну бувальщину рідного краю, покаже вам такі прекрасні сцени, такі хороші види, яких годі доглянути в цій широкій Америці, а крім краси природи та її явищ покаже вам не тільки образи піль, лугів, лісів та звірят а головно людий, давних наших предків, їх діла і думки, їх боротьбу о землю і волю, їх самопосвяту для добра рідного краю і їх героїв, що готові були жертвувати свое життя за добро своїх братів — за щастє рідного краю.

Пришліть $1.50 мані-ордером або марками до Свободи, 83 Grand Street, Jersey City, N. J., а відворотною почтою дістанете сю таку дуже інтересну і корисну повість.

ВИБОРИ В НЮ ДЖЕРЗИ

У второк, 3-ого падолиста с. р., будуть в стейті Ню Джерзи вибори ґовернора.

Кандидує на ґовернора двох кандидатів, ДЕМОКРАТ А. ГЕРРІ МУР, і републиканець Витні.

Демократичний кандидат Мур здобув собі велику популярність в стейті і його вибір запевнений.

Він тепер є адвокатом і директором двох банків в Джерзи Сити, але до того становища він добився тяжкою працею. Коли він мав 13 літ, він покинув народню школу і пійшов до служби яко офісовий хлопець, щоб помогти батькам, які дуже бідували. Але він науки не покидав. Вечерами ходив до Купер Юніон Інституту в Ню Йорку. Скінчивши сей інститут, він став уже офісовим клерком. Але вчитись не переставав. Студіював права і покінчив правничі студії з признанням і відзначеннями.

Виборці міста Джерзи Сити кілька разів вибирали його міським комішенером і за кождим разом давали йому більше голосів.

На сьому становищі він дуже богато заслужився для добра міста, будуючи добрі дороги, шпиталі, школи, розвиваючи парки, а найбільше дбаючи про вимоги дітвори, а зокрема також про охорону і лікування хорих дітий і калік. Його називають за се опікуном дітий.

Він є теж діяльним членом многих запомогових орґанізацій, які його однодушно підпирають.

Яко публичний урядовець він все був чесний, солідний і завсіди стояв за правду, не жахаючись сказати її і високопоставленим особам. Він теж відомий яко чоловік свободолюбних поглядів, який не кривить душею як неодин ліберал.

З уваги на ті його прикмети демократи стейту Ню Джерзи, котрі вже і давнійше вибирали своїх ґовернорів і тепер мають свого ґовернора в особі Силзера, вірять, що дня 3-ого падолиста осягнуть велику побіду.

Велику заслугу в сьому будуть мати демократи повіта (кавнті) Гадсон, котрі під проводом мейора міста Джерзи Сити, Гейґа, перевели таку знамениту орґанізацію, що вже в цілих Злучених Державах говорять, що се найліпша орґанізація, яку повинні скрізь наслідувати, і яка рішає про всякі вибори.

Кандидатом републиканців на ґовернора є стейтовий сенатор Витні. Він, каже, кандидує на основі осягів у своїй праці в стейтовій леґіслятурі (соймі). Він був два роки членом стейтового есембли, а 7 літ стейтового сенату. Але за той час не був не то головою сойму або сенату, але навіть провідником своєї републиканської партії. Та його пословання відоме з того, що він 776 разів був або неприсутний в соймі або не голосував. Републиканці стейту Ню Джерзи видвигнули кандидатуру Витнія або тому, що не мають ліпшого, або тому, що певні своєї невдачі, а демократичної побіди.

ЧИ МИНУВ ГОЛОД В КРАЮ

Дехто зачинає ставитися з легкованенням до голодової катастрофи в краю. Причина тому та, що жнива в деяких околицях дописали. Булоби одначе великим промахом витягати з того таку консеквенцію, що голод минув. Противно марево голоду висить над Західною Україною далі, а чим далі від жнив тим близша голодова катастрофа. Треба тільки поглянути на статистичні дати, щоби мати образ того нещастя, що жде наші села. Берім шкоду від повений:

Потерпіло від неї 31 повітів в Галичині. В воєвідствах: львівськім і станиславівськім потерпіло від виливів Сяну, Прута і Дністра 1100 громад, річ ясна, українських громад, бо це повіти чисто українські. 47.750 господарств було залятих водою, а 238.750 людий опинилося через те без хліба, а навіть і хати. Повінь затопила і знищила 91.576 гектарів управних ґрунтів і ушкодила 1599 будинків. Засипала мулом і пісками 3974 гектарів землі.

Сума шкід виносить 23,839.000 золотих. Найбільше потерпіли слідуючі ґовіти: Перемишль, Ярослав, Долина, Рудки, Самбір, Станиславів, Калуш, Жидачів і Стрий.

Около 20 мілонів золотих виносить ще шкода, яку нанесли нашим селянам сьогорічні гради.

До того треба взяти під увагу, що наш селянин дуже задовжений через спад цін на хліборобські продукта, які не йдуть в парі з коштами продукції. Наш селянин не може з доходів свого ґаздівства оплатити податку та тих всіх данин та кар, які насилають на него раз-у-раз польські міністри фінансів.

Значить під економічним оглядом йде в Галичині до гіршого. З слідуючою весною наш селянин не буде мав що їсти ні чим засіяти. Не буде мав чим прозимувати худоби, бо не стане паші. Буде країна нужда в нашім селі, це певне.

Польська держава такими справами не турбується. Вона укріпляє свій стан посідання і будує велику Польщу. Її скарб порожний, а якби й були гроші то не підуть вони на ратунок нашого села, а хиба на його кольонізацію.

Селянство мусить взятися само до самооборони. Наші краєві економічні орґанізації мусять випрацювати широкий плян порятунку о власних силах.

А ми знова з Америки не можемо відпочивати, а мусимо продовжувати акцію допомоги голодуючим хоч так довго як довго допомагала Америка голодним Вірменам, Грекам, Москалям над Волгою, або Українцям над Дніпром. Коли вона могла мати серце для чужих, коли вона видала на ту ґуманітарну акцію сотки мілонів, то ми можемо спромочися хоч на кількадесять тисяч. Ми не можемо скінчити свою допомогу на тих кількох тисячах, що ми зібрали, бо це капля в морі. Можуть Жиди оподатковувати себе на Палестину, до якої вони звідси навіть не заглянуть, можуть давати грубі мілони на кольонізацію пустині, то чому ми не моглиби зложити на ратунок людий від смерти, на ратунок нашої прекрасної і богатої землі.

Акція допомоги Голодному Селу не може устати ні на хвилю. Не осмішуймо себе перед чужими, що ми на так важну справу добули з себе всего кілька тисяч. Хтож нам повірить, що ми розуміємо, що свобода, що це держава і своя держава, коли ми не вміємо і не хочемо навіть своїх людий від голоду ратувати. Деж ми можемо братися з таким елементом до будови держави. Так подумає собі певно кождий чужинець, коли довідається, що пів мілона Українців в Америці зложило за пів року тяжкої агітації всего кілька тисяч на ратунок своїх братів від голодової смерти.

Гляньмо правді в очі, червоніймо зі встиду і берімся до дальшої праці. Ратуймо голодне галицьке село, складаймо дальші жертви на голодуючих.

ДОПИСИ.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Баль-принятте в Джерзи Сиҭі.

Був я раз в Джерзи Сиҭі у знакомих, і при тій нагоді попалась мені в руки цікава відозва Будівельно-Позичкового Товариства. Відозва взивала Українців на баль-принятте. Писалось там, що на принятті буде говорити стейтовий контрольор, котрий пояснить, що то є таке ті будівельно-позичкові товариства (по англійськи: Building and Loan Associations).

Зацікавило мене, що то за новину Джерзисітчани устроюють. Що се таке баль-принятте? Ще більше було цікавим для мене довідатись про будівельно-позичкові товариства. Чував я вже про них, але близше не мав нагоди з ними познакомитися. Треба, бути там тай послухати. Пішов і самий і ще своїх кумів потягнув.

Приїзджаю до галі, коло пів до осмої, купив тикет, йду до середини. На галі ще мало людий. За хвилю прийшла музика. Заграла. Молоді та охочі сейчас пішли до танцю. Виджу, баль зачався, але я хочу видіти, що то за принятте буде. Але щож зробити: люди весело бавляться, у всіх настрій веселий, родинний, ніхто не журиться, коли то буде се принятте, то і мені прийшлось заспокоїтись і замішатись в гурт.

При веселій гутірці і музиці час скоро минав. Коло десятої години чую, затарабанили в бубна, на галі всьо втишилось. На підвисшеннє виступив, як мені потім сказали, предсідатель Українського Будівельно-Позичкового Товариства, гр. Стефан Гладкий, коротко повитав гостий та подякував за численну присутність. Далі сказав: ми назвали ниніщний вечір балем-принятѣем тому, бо поза танці ми приготовили ще й принятте, але не їдженнем і питтем, але ми запросили стейтового контрольора, котрий подасть нам пир знання. Він розповість, нам на яких засадах існують будівельно-позичкові товариства й які запевнення дають такі товариства тим, котрі вкладають там свої гроші. По сім бесідник представив зібраним стейтового контрольора Кемпбела.

Стейтовий контрольор говорив коло три-чверти години. Він оповів, в який спосіб зачались будівельно-позичкові товариства тому понад 40 літ назад, як вони зросли до того, що нині в самім стейті Ню Джерзі є понад 4,000 таких товариств, які дали позичок на морґечі на суму 40 міліонів долярів. Дальше сказав, що такі товариства є найбезпечнійші для вкладання гроший, бо їх контролюють стейтові уряди; правда, уряд контролює й банки, але банкам вільно вести ризиковні інтереси, а будівельно-позичковим товариствам закон дозваляє вкладати гроші тільки на певні перші морґечі. Поза се урядники сих товариств мусять бути бондовані відповідно до маєтку товариства. Яко доказ, що такі товариства є зовсім певні, сказав, що не було ще випадку, щоби будівельно-позичкове товариство збанкрутовало і щоби люди потратили свої гроші.

Дальше контрольор пояснював, яку користь мають ті, що складають свої гроші в будівельно-позичкове товариство. Казав например: Чоловік викупове в товаристві 5 шерів вартости 1,000 долярів. Платить за них по 5 долярів місячно через 11 літ, отже заплатить всего 660 долярів а по 11 літах товариство віддає йому повних 1,000 долярів, то є 660 долярів, котрі він зложив, та 340 долярів процентів. Сі великі проценти повстали зі складаних процентів себто з того, що з кінцем кождого року до ощадности докладається ще процент і на слідуючий рік процентується вже не лише капітал, але й процент.

[illegible] котрі хотять купити дім для себе, не потребують ходити за позичкою і оплачувати всякі бонуси та драчки, але дістануть її в своїм товаристві без всяких клопотів.

Відтак пояснив ріжницю між шерами бизнесових підпринять а шерами будівельно-позичкових товариств. За шери у всяких бизнесах чи підпринятях платиться гроші зґори. Коли бизнес чи підприємство не поведеться, — веденнє підприємств є получене з великими коштами, то шери тратять вартість. Такі підприємства ризиковні. Зате за шери в будівельно-позичковім товаристві не платиться гроший відразу, а сплачується їх місячними ратами. Товариство не веде ризиковних бизнесів, а зібрані від членів гроші вкладає (випозичає) тільки на перші морґечі і то тільки своїм членам. Веденнє такого товариства є получене з дуже малими видатками, на які стейтовий уряд годиться. Тому шери будівельно-позичкового товариства є зовсім певні.

Тяжко мені стало, коли Мистер Кемпбел згадав одно будівельно-позичкове товариство в Гобокен, котре оснувалось тому 5 літ а тепер має вже понад міліон долярів маєтку, а я порівнав його з Українським Будівельно-Позичковим Товариством в Джерзи Сиҭі, котре, казав він, десь також тоді основане, а має всего понад 25 тисяч долярів маєтку. Йому було дивно, чому Українці такі байдужні до своєї так корисної для них самих орґанізації. Тільки байдужність, — казав він, — є причиною, чому Укр. Будівельно-Позичкове Товариство не стоїть так, як то в Гобокен, бо урядники Українського Будівельно-Позичкового Товариства провадять товариство добре і роблять бизнес такий, який можна з так малим числом членів. Бесідник закінчив зазивом, щоби люди покинули ту байдужність та приступали до товариства численно.

Потім предсідатель ще візвав, що хто хоче вписатись, то може се зробити зараз, або зголоситись кождого місяця в першу або третю суботу вечером під ч. 367 Сейнт Полс Евеню.

Заграла музика, і баль пійшов дальше. По якімсь часі заспівав з повним признаннєм кілька пісень славний джерзиситський хор і танці знов продовжались до пізна в ніч.

Оттак я провів вечер в Джерзи Сиҭі. Вертаючи вже пізно домів, я тішився, що тільки корисного я довідався на сім гарнім вечірку-бали з викладами.

Нюйорчанин.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Збірка на читальню в Мединичах коло Дрогобича.

Марія Жовнір з Филаделфії піднялася тяжкого труду ходити між краянів та других, щоби зібрати дещо на відбудову читальні „Просвіти" в селі Мединичах в Галичині. Хто займався колинебудь колектою той знає скільки це коштує труду, щоби малими жертвами призбирати $87.20 на читальню. А таку то значну суму зібрала Марія Жовнір і переслала через Обеднання в Филаделфії до краю. За той труд належиться її щира подяка.

Жертвували по $5: Фриц Лай, Петро Яциків; по $3: Марія Жовнір і Теодор Грицей; по $2: Петро Маліш, Ілля Чичула, Івась Маліш, Сень Попик; по $1: Микола Кришталович, Василь Лисович, Едвард Хміліцький, Алексій Яремій, Т. Савюк, Іван Паращак Теклі, Белдек, Гр. Хрунь, Стефан Ґловяк, Митро Баглай, М. Насевич, М. Іваненько, Ст. Бохонок Насті, Гр. Чичула, Михайло Сава, А. Сава, М. Мартинів, і син Івась; по 50 цн.: Анна Артимович, Н. П., М. Курка, Анна Маховинь, Гр. Федяк, А. Залабіщик, М. Стопора, Ю. Сеґак, М. Пелех, Р. Даниленко, П. Дмитриків, Рибак, Титавич, Крутій, Пукальський, М. Коба, Питрівський, Баглай, Гримач, Стильмах, Марія Кобільник, Євдоха Гриньків, П. Жарво, Гартань, Іван Воронь, Гоцуляк, Гринь Фрайш, Р. Ґлинський, М. Федечко, Свівчунь, Качагак, Марикович, Троцкий; Шевчук 45 цнт.; далі по 50 цнт.: Й. Біда, Чопик, Ґураль, А. Средз, Павло Рубяк, Василюк, Салінський, Е. Жибутак, Ст. Павлюк, Павло Баглай, Битун, Михайлюк, Григулик, Н. Вівчар, М. Ґриґоза, Дурдила, Анна Козар, Ів. Сильків; Ів. Витраль 70 цнт.; по 30 цнт.: Белюх Василь Шигра, К. Піліч, і Прима 30 цнт.; по 25 ц.: Миронюк, Накдичний, Богданов, Н. Н., Остапчук, Г. Вінський, Шупка, Вольчанський, Шаґра, Литиш, Обосій, Козак, Шійка, Худовський, Остасипинь, Просцюк, Тимко Дучко, Залісницький, Фука, Н. Н., Підлісний, Л. Радковський, Н. Н., Лисик, Петрик, Семек, Браник, Підгурський, Вавжініц, Захаров, Сагай, Алиски, Рубачик, Гвізд, Собірка, С. Гамайдяк, В. Тимофій, Теодор Боронь, Дмерунюк, Настасяк, П. Вадт, Грінкевич, Путучко, Іван Боринь, А. Винний, Семен Колодій, Т. Николайчук, Заґвіль, Петро Левко, а решта дрібними жертвами.

Всім жертводавцям щире Спасибіг.

МЕКІЗРАКС, ПА.

Підносім край економічно.

Пересилаючи до Обеднання $5 на голодуючих, а $2 на віднову дому „Просвіти" хочу звернути увагу на ті статті, які були поміщені д-ром Галаном на економічні теми. Нам треба більше звертати увагу на ту справу. А яке вона має для нас значіння то я переконався ще в краю, коли був членом Сільського Господаря і робив на полі досвід з пастними бураками. Я бачив, як велику користь міг би мати наш нарід з своєї землі, якби вмів мудро господарити. Якби нашого селянина відовчити від тої поговірки, що мовляв, дід і тато мій так господарив то й я так буду. Але до того треба просвіти, книжок і господарських часописей. Тому я вважаю, що піднесення видавання господарської часописи при допомозі американських еміґрантів справа важна і заслугує на загальне поперття. Помінний д-р Олесницький був великй чоловік. Він добре розумів справу економічного підйому нашого народа. Сільський Господар, який він заложив, процвитав гарно і ми були би вже високо до цего часу стояли, якби не війна та Ляхи.

Іван Кіналь.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

І бідна вдова ратує голодних.

Каролина Паславська, членкиня Вільних Козаків, від. 116 У. Н. Союза, вдова з дрібними дітьми післала до Обеднання $1 на голодуючих і пише: Як читаю в часописи „Свобода" про голод та нужду в краю то серце стискається мені з жалю на згадку про те лихо. А ми тут свобідно ходимо, співаємо та забавляємося і дуже часто мов закаменілі глядимо на нещастя на рідній землі. Хто як хто, але українські жінки і матері повинні відчути то горе і ратувати край.

БРІСТОЛЬ, КОНН.

Між недавно оголошеними жертводавцями пропущено Т. Гарасима, що зложив $1 на край.

ДОБРА РАДА.

Переходячи вечером міським парком затримавсь я коло гуртка молодих українських робітників, котрі окружили старого Панька і цікаво слухали його оповідання.

Панько говорив так гарно, що аж любо було слухати. Почав говорити якто в давну давнину в одному селі жили собі люди, помагаючи один другому в тяжкій мужицькій праці, які то в них гарні порядки були, про їх волю і свободу, аж доки нечиста сила не принесла в село боярина, котрий загарбав ліс громадський, поле, полонини і старався робити всякі пакости громаді, щоб людий поробити своїми рабами. Говорив й про чудову дочку боярина, котра полюбила мужицького сина, про війну і т. д., а в кінці сказав:

— Хлопці! Цікава се історія; написав її Іван Франко під назвою: Захар Беркут. Кождий з вас повинен її перечитати та набрати розуму, відваги і геройства, бо якраз тепер вам треба ступати слідами тих наших давних героїв і помагати нашим братям прогнати ворога з рідного краю.

Пішліть $1.50 моні-ордером або марками до Свободи, 83 Grand St., Jersey City, N. J., а відворотною почтою дістанете Захар Беркут, котрий вкаже вам шлях і додасть відваги до боротьби за рідний край.

ЗОЛОТІ ВОРОТА В КИЇВІ.

(Народний переказ).

Як лиходіття було, то прийшов чужоземець Татарин і ото вже на Вишгород бе, а далі вже й під Київ підступає. А тут Михайлик лицар був, та як вийшов на башту та пустив з лука стрілу, то стріла й упала у миску тому Татаринови. Той тільки сів коло лави обідати, тільки що поблагословивсь їсти, аж та стріла так і встромилась у печеню.

—Е, — каже, — се-ж тут є сильний лицар... Подайте, — каже, — мені Михайлика, то я відступлю.

От Кияне-шушу-шушу і радяться:

— А що-ж? віддаймо!

А Михайлик каже:

— Як віддасьте ви мене, то останній раз будете бачити Золоті Ворота.

Та сівши на коня, обернувся до них та й промовив:

„Ой, Кияне, Кияне,
Погана ваша рада:
Панове громадо!
Як би ви Михайлика
Не віддали,
Поки світ сонця
Вороги-б Києва не дістали!"

Та взяв на ратище ворота — так от, як сніп святого жита візьмеш, та й поїхав у Царгород через татарське військo. А Татаре його й не бачуть. От як відкрив ворота, то чужоземці ввалились у Київ та й пішли потопом.

А лицар Михайлик і досі живе в Царгороді: перед ним стоїть кухоль води і проскурка лежить; більш нічого не їсть. І Золоті Ворота стоять у Царгороді. І настане, кажуть, колись такий час, що Михайлик вернеться в Київ і поставить ворота на своє місце. І як ідучи хто мимо скаже: „О, Золоті Ворота! стоять вам ізнов там, де стояли", — то золото так засяє. А як же не скаже, або подумає: „Ні, вже не бути нам у Києві!" — то золото так і померхне.

ОСТОРОГА.

Стережіться, добрі люде,
Склепара такого,
В кого в склепі крики, танці
І дурноти много.

Від тих танців порохів там
Й повно бруду всюди,
А ви той бруд купуєте?...
Схаменіться, люде.

Се плюгавство! В бруді жити,
Брудом торгувати,
Вашим синкам і донечкам
Злий примір давати.

Схаменіться, добрі люде!
Бо се не є жарти:
Паразитів годувати,
Щоб лиш грали в карти.

Й склепарами щоби звались,
Молодіж збавляли
І за ваш гріш всяким брудом
Щоб вас годували.

Бо здоровля так як грядку,
Треба доглядати;
Про чистоту й ґіґієну
Треба дещо знати.

Бруд і крики се ознака
Диких обичаїв,
Ви вчіть молодь чесно жити,
Вчіть гарних звичаїв.

Памятайте, що склеп лише
Склепом має бути,
Щоб там танців, криків, гуків
Ніколи не чути.

Свій до свого — нехай тоді
Святим для вас буде,
Як ті „свої" не батяре,
Як вони є люде.

Як і про вас вони дбають
Й про вашу родину,
Й коли вони, так сказатиб,
Жиють чесно днину.

А як жиють в криках, в бруді,
Ще й при звуках бубна,
То наука „свій до свого"
Для всіх є погубна.

Моя рада: — Обминайте
Склепара такого,
В кого в склепі крики, танці
І дурноти много.

[illegible] **П. В. Ч.**

Матвій Костищин.

НЕ ДІЖДАЛАСЬ.

Листє жовкне, трава вяне,
Задумалася діброва.
Сад вишневий виглядає
Чи не вийде чорноброва.
Не приходить, як бувало
З місяченьком не говоре
Не розкаже, що серденько
Уповите в смуток, горе.
Кругом пусто все сумує
Мов у чари уповите
Її щастє смутком, горем
І жалобою покрите...
Не приходить у садочок
Хоч він її виглядає
Така доля вже суджена
Ой лишенько!.. Бог то знає...
Кохалася, любилася,
Як серденько само знало
Мабуть чуло про недолю
Тай ніколи не сказало
Як сиділи на лавчині
Мов голуби цілувались
Про любов святу і щиру
Аж до смерти присягались.
Немов сонця ясний промінь
На пестощах плили хвилі
Поки серпанок жалоби
Не покрив їх при могилі...

— — — — — — — —

Було тоді як кайдани
На Вкраїні затріщали,
А козацькі славні полки
Немов вірли прилітали.
Тоді Степан обіцявся
З рушниками присилати,
Зупинився: — як побачив
Що козацтво йде гуляти.
Таж він парень, не від того,
Щоб заспати ту годину,
Як козацтво точе кровцю
За часть, славу, за Вкраїну.
Як там стогнуть ґаківниці,
Кулемети пічнуть грати,
Щоби ворог пішов в танець
Перед ними погуляти.
Коли кровця ллєсь ріками.
Чи йому не соромитись?..
Як там волю здобувають
А він буде тут дружитись...
Ні, дорозша честь і слава,
Тай не буде сором двічі
Як я сміло з козаками
Ворогови гляну в вічі.
Тоді і смерть, хоч би в очах
Не страшною мені буде.
Поховають... та згадають
Не злим словом добрі люди.
Попращався...
Тай пішов з тим,
Лиш курява піднялася,
А заплакана родина
З дівчиною осталася.

— — — — — — — —

Осталася чорноброва,
Вийде в садок самотою,
Тай хрещений барвіночок
Підливає все водою.
Рости, стелись барвіночку
Вже не будуть тя стинати,
Бо не будуть вже віночка
Мені дружки уплітати.
Ой не будуть, зітхне важко,
Слезоньками ся умиє...
З нею тужить сад вишневий,
А серденько... вяне, ниє...

— — — — — — — —

Минув місяць, другий, третий,
Уже рочок добігає,
Притягнувся син до дому
Ледво дише, вже конає.
Прийде батько, прийде мати
Він отворив карі очи,
Болить серце... де... Кат..ру...
І замовкне серед ночи [ся?
Не жаль йому батька, неньки,
Ні дівчини, що покине,
Бо душа його пречиста
Перед Бога гень полине.

— — — — — — — —

В неділеньку рано в ранці
У всі дзвони задзвонили
Що Степана молодого
В домовину положили.
Положили, поховали,
На кладовищі старому
Висипали могилоньку
Степанови молодому.
Заплакали батько, мати,
Заплакала вся родина...
Адеж його давна люба
Чорноброваядівчина?
Ой нема... пійшла в садочок,
Барвіночок вибирає,
Несе, садить на могилі
Слізоньками підливає.
Рости, рости мій віночку
Не буду тя вибирати,
Як подує буйний вітер
Будеш з милим розмовляти.
Перекажеш моє горе
І недолю серця мого,
Що на віки сиротою
Осталася я без нього.
Нема в мене щастя-долі,
Ще раз гірко заридала,
Похилилась над могилу,
Цілуючи попращала.
Взяла землі до платини
Тай в узличок завинула,
Обітерла гіркі сльози,
На шлях битий повернула.
Іде шляхом в світ широкий
З очий щезла за горою,
Серце рветься до могили
Покривається тугою.
Не вернула більш до неї,
В очах від сліз вже темніло,
А серденько наче рибка
Билось, билось, тай боліло.

— — — — — — — —

Прийде вечір, місяць зійде,
Садок її виглядає,
Вітрець дише; вона косу
У черницях розплітає.

Джемейка, 28. IX. 1925.

ПОЕТИ І ПОЕЗІЇ.

Кождий поет, чи він більше талановитий, чи менше, має вроджений дар поетичний. Але жаден поет, навіть найбільше талановитий, не може розвинутись і удосконалюватись, коли не читає творів других поетів, а особливо — добрих поетів.

Навіть набільші поети писали свої твори під впливом других великих поетів іноді навіть других національностий.

Правда, не кождий поет вміє сей вплив відповідно використати, але також правда, що без того впливу поет остането ся на тому початковому стані, на якому вперве взявся писати свої поетичні проби.

Длятого ся стара але все дуже добра вказівка для поетів: Читайте твори других поетів, не раз, але 10 разів! — завсіди останеться золотою гадкою.

Українські поети повинні читати, як найбільше твори українських поетів.

В Америці є чимало українських поетів, а деякі з них вже доволі вибилися своїм таланом. Котрі виказались більшими успіхами, безперечно більше читали. Але всі українські поети, все, і всюди повинні тямити сей заповіт: Читати як найбільше творів українських поетів.

Книгарня Свободи має на складі такі збірники українських поетів.

Гайдамаки. Т. Шевченка	.50
Кобзар. повний ілюстрований збірник віршованих творів Т. Шевченка (брош.)	1.50
Кобзар Т. Шевченка, 707 сторін в оправі	2.50
Твори Тараса Шевченка в 3-ох томах (в оправі)	8.50
Твори Тараса Шевченка в 5-ох томах, в оправі	15.00
З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка, в оправі	3.40
Писання Богдана Лепкого, з нарисом його літературної діяльности, Вас. Верниволі. Том I. Вірші, том II. Проза. В полотняній оправі	5.50

На сих книжках даємо таксамо 25% опусту, коли замовленнє виносить понад $2.00. Гроші або моні-ордери слати на адресу:

„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Володимир Самійленко.

ЗАСПІВАВ БИ Я...

Заспівав би я про зиму,
Що в пречисті, білі шати
Одягла наш край повсюди...
Шкода праці, шкода риму,
Бо не можнаж не згадати,
Що зимою мерзнуть люди.

БРИСЬКО.

Я оповім вам про велику боротьбу Бриська. Він боровся, заки прийшов до мене, то значить, заки мій приятель, котрий виїздив на границю до школи подарував його мені. Брисько не був такий дуже показний пес і я зразу не дуже любив його. Я не любив мати його в своїй чайці, бо забирав мені місце. Але мій приятель так налягав на мене, що остаточно я згодився його взяти.

Ми плили відногами озера. Одною чайкою я кермував а другою, навантаженою нашими річами, кермував Індіянин. Брисько звинувся в клубок по середині моєї чайки зараз біля свого пана і навіть не звертав уваги на те, що біля него діється. Цей його спокій як у досвіченого моряка дуже мені сподобався. Я став поважати Бриська і з часом витворилося між нами взаїмне привязаннє.

Я сказав на початку, що Брисько не був дуже показний на вид. Одначе це неправда. Мені тільки так здавалося з початку, коли я був до него упереджений. Я мушу це направити і признати, що Брисько був великий, сильно збудований пес. Був це знаменитий оказ його раси. Коли приглянутися його невеличким очам і сильним щокам, можна було пізнати його правдивий характер. Він був кровожадний і заїлий, а знаки на його білій шкірі показували, що він залюбки жерся ціле своє життє. Я пізнійше довідався, що ці знаки на його шкірі були знаком його геройства, гідного пошани, начеб його велике серце билося в людськім тілі.

Було це одної ночі в кемпі, коли я почув, як Брисько здобув собі свої шрами на тілі. Ми розпняли наш намет на сухому місці при насаді високої скали, знаної всім мисливим, як „Чортівська сповідальниця". Скала підносилася над нами, гола і прямовісна, около двіста стіп високо.

По обох боках нашої кемпи були корчі. Ми розпалили вогонь, вигідно розложились і ждали, щоб один почав оповідати про свої мисливські пригоди. Одначе якось ніхто не починав.

Уже десять днів були ми серед дикого ліса, і кождий з нас оповідав про свої пригоди; один тільки Стефан був тяжкий до розмови. Я знав, що він багато перебув і бажав почути дещо про його пригоди.

Коли ми так сиділи серед глибокої мовчанки, нараз, геньдалеко, серед освічених місяцем скал почули ми виттє північної пантери.

Сонливість відразу опустила мене. В одну мить Брисько, що лежав біля мене, скочив понад мою голову на беріг скали і станув дрожачий із великого гніву.

На приказ свойого пана він звернувся пару кроків взад і сів на задні ноги, але ані на хвилину не відвертав своєї голови від сторони, звідкіля почув голос пантери.

„Не звертай уваги на старого пса," сказав Стефан. „Ти знаєш, що годі до него приступити".

ний? Я ніколи не бачив його таким. Диви, він аж дрожить", сказав я до Стефана.

„Ах, бачиш", відповів Стефан, „Брисько і пантери вельми не люблять ся. Це виттє пантери розбудило в нім память давної пригоди. Він думає, що пантера сейчас прийде, щоб кинутись на мене. Бачиш, як він раз-враз глядить на мене. Бачиш, як він раз-враз облизує свої старі рани. Кажу тобі, він іще тепер відчуває біль з ран, коли пригадає собі пригоду тої памятної ночі".

„Оповідж нам цю пригоду, Стефане", сказав я. „Я все думав, що ці знаки на шкірі Бриська походять з боротьби з другими собаками."

„Ти думаєш", сказав Стефан, „що є такий пес, котрий би міг так покалічити Бриська? О, ні, такого пса нема. Це пантера так позначила його, і заплатила за це своїм життем".

На мою просьбу Стефан став оповідати цю вельми цікаву стрічу Бриська з пантерою.

Була це неприємна для мене пригода — говорив Стефан — і небагато бракувало, щоб я заплатив своїм життем. Пантера мала шість стіп довготи від кінця носа до кінця хвоста, а хвіст у пантери, самі знаєте, не такий дуже довгий. Отсей Брисько спас моє життє тої памятної ночі.

Було це минулого року. Я пустився в ліси самий, мав з собою тільки Бриська. Ми так перебули шість тижнів. Риба ловилася знаменито. Але що до пантер, було їх аж надто багато. Як вони страшливо вили зі всіх сторін по лісах!

Брисько цілими ночами не спав, а пильнував їх. Одначе вони ніколи не підступали до кемпи. Вони не непокоїли мене. Всеж таки, як би не Брисько, мені було би троха страшно, головно серед ночі.

Около сто кроків від потока я розпняв свій намет. Заки все прилагодив і зварив рибу на вечерю, на дворі вже стемнілося. Була це чудова місячна ніч, ясна як день. Ані одного комаря не було. Я дуже добре почувався, коли наповнив таріль для себе і для Бриська.

Саме, коли я взявся до їди, побачив, як в потоці кинулася вгору велика риба. Я бажав її зловити, чимскорше вхопив свою вудку і пустився корчами до берега, звідки міг найкраще приступити.

Беріг там був дуже неприступний. То скала, то яма, то корчі, то вибої, повалені пні або дика виноградина. Треба було бути дуже обережним, щоби не впасти в яму. Я спішився і гнав прямо вперед. Я хотів зловити цю рибу і вернутися до вечері.

Я не був далі як яких шістьдесять кроків від свого намету, і скочив в бік, щоб оминути невелику густу сосну, коли нараз побачив прямо перед собою щось, що дуже налякало мене.

Не більше як десять стіп від мене, на вершку білої скали, присілася велика пантера, якраз готова скочити на мене.

Аж ноги мої задрожали в чоботах, одначе я не спустив зору із пантери, котра гляділа на мене своїми блискучими як смарагди очима. Правою рукою я сягнув до пояса і витягнув свій старий мисливський ніж. Рівночасно я остро свиснув на Бриська.

Якраз, коли я мав свиснути, пантера готова була скочити на мене, одначе мій острий свист змішав її дещо. Вона розглянулася на оба боки, потім знов зібралася до купи, щоб скочити на мене.

Заки вона скочила, я кинув прямо в її писок ручку від моєї вудки і скочив у бік. Я бачив, як її довге тіло летіло до мене, одначе в ту саму мить корчі підомною заломилися і я упав у яму.

Інстинктовно я витягнув ліву руку, щоб ратуватися і вхопився коріня дерева на краю ями. В той самий мент я почув, що зуби пантери вїлися в моє рамя. Я не знав, як глибока була яма, одначе я бажав бути на дні її як найскорше.

В розпуці почав я вимахувати ножем над головою наражаючися сам на скаліченне. Було це велике моє щастє, бо в той час пантера сягала вже до моєї голови. Мій ніж пробив її лабу і вона підняла її і люто заворкотіла. Одначе мого рамени не випускала.

В той час я почув, що Брисько біжить корчами. Я знов замахнувся ножем, очевидно на сліпо, і тим разом ніж пройшов через щоку пантери і впився в моє тіло. Тоді пантера опустила мене і я покотився на спід ями, пять або шість стіп глибоко. І коли я падав, я чув харкотіннє бриська, як він впялив свої зуби в горло пантери. І пантера дико заревіла, обоє схопилися і покотилися до ями на мене.

Я чимскорше відсунувся на бік. Зразу так було темно, що я не міг відріжнити Бриська від пантери. По хвилині мої очі призвичаїлися до темряви. Оба звірі сплелися до купи. Брисько вхопив пантеру зараз під щокою, так, що вона не могла уживати своїх зубів. Розумний старий Брисько приляг до неї своїм тілом, так, що вона не легко могла уживати своїх пазурів. Одначе писок і плечі Бриська були страшно подерті острими пазурами пантери.

Брисько боровся мовчки, але пантера робила досить крику за обоє. Я помацав своє ліве рамя і почув, що воно не є зломане. Тоді я скочив на пантеру, вхопив її за хвіст і старався відірвати її задні ноги із тіла Бриська. Але хребет пантери звинувся в півколесо і жадна сила на світі не могла його напростувати. Два рази впхнув я ніж в її бік, одначе вона не звертала на це найменшої уваги, така була занята боротьбою на смерть і життє з Бриськом. Як би я був лишив їх самих собі, я був певний, що ця боротьба була би скінчилася смертю обоїх. Брисько безустанно вїдався в горло пантери, одначе не було сумніву, що заки він свого доконає, пантера подре його тіло пазурами на кусники.

Я знов кинувся на пантеру, лівою рукою обняв її задні стрункі ноги, а правою рукою сягнув до її серця. Три рази я штовхнув цим довгим ножем під передну лопатку, заки зробив їй конець. Тоді вона випростувалася і повалилася.

Трохи минуло часу, заки я вспів намовити Бриська, щоб випустив горло пантери зі своїх щок. Бідний старий Брисько такий був покалічений, що ледви міг ходити. Я взяв його на руки — а це не легка справа нести такого тяжкого пса — і примістив його в наметі.

Коби ви були бачили нас, як ми виглядали окровавлені від стіп до голови!

Ми чотири дні задержалися в кемпі, щоб вилічити рани Бриська і свої, а вкінци могли вернутися домів.

Так отже цему Бриськови я завдячую своє життє.

МІСТО СЕЙНТ ЛУІС.

Сейнт Луіс, по величині шесте з ряду місто в Злучених Державах, лежить над рікою Місісіпі в стейті Мизурі. До розбудовання міста причинилася та обставина, що на місци є богато сирівців, потрібних для виробу будівельного матеріялу, (цегли, глини, цементу), через що є він дешевший чим в других містах.

Місто Сейнт Луіс заложив офіцир французького кольоніяльного полка в Америці Пер Лаклед Лігест в 1764 році. Йому було дано французькою владою в Луізіяні виключне право торговлі з Індіянами в околицях ріки Мизурі. Разом зі своїм пасербом Августом Шуто, посуваючися здовж західних берегів в гору Місісіпі дійшов аж до того місця, де сьогодня лежить Сейнт Луіс. Перед поворотом до Ню Орлінс, Лаклед посадив на вибраному собою місци кілька дерев, щоби його пізнати, коли знов туди поверне. В Орлінсі розповів своїм товаришам про це, що знайшов надзвичайно пригоже місце, щоб заложити нове місто, котре на його думку в будуччині розвинеться в одно з найкращих міст в Америці. Надії його сповнилися і в 160 літ після заложення міста (яке названо в честь французького короля Людвика IX Сейнт Луісом) найрухливійша його часть перенеслася як раз в те місце, яке він колись зазначив засадженою деревиною. Скоро після заснування місто Сейнт Луіс разом з Луізіяною перейшло під володіння Еспанії і аж в 1804 році було куплене разом з Луізіяною Злученими Державами. Населеннє міста числило в тому часі 1,000 душ, в тім більшість Французів. Великий огонь в 1840 році, який спричинив на триста міліонів шкоди, та вилив ріки Місісіпі, після якого навістила місто страшна пошесть холєри, не стримали природного розвою міста. Вже в 1880 році Сейнт Луіс було по числу населення 38-им містом в Злучених Державах, а по останньому перепису населення (1920) 772,897 мешканців і є вже шестим з ряду містом.

Значну ролю в розвою міста відограла німецька іміґрація в 40-х і 50-х роках. Найвизначнійшими з поміж іміґрантів того часу були Карль Щурц, відомий американський проводир в часі горожанської війни, який довший час видавав ґазету „Вестліхе Пост", котра ще й сьогодня виходить, та ґенерал Франц Сіґель, який разом з німецькими турнерами оборонив місцевий арсенал перед захопленнєм його симпатиками конфедератів (південних).

В Сейнт Луісі широко розвинулася промисловість. В самому місті виробляють рік-річно 25,500,000 черевиків так, що можна сказати, кожна четверта людина має один черевик з Сейнт Луіс. Тютюну продукує місто найбільше в світі, а хемічних виробів найбільше в Америці. Крім того місто Сейнт Луіс є найбільшою в Америці торговлею на коні, мули і на дерево. Відкриті в часі горожанської війни великі поклади олова приносять кожного року великі суми. 3,500 фабричних заведень розкинених на кількамилевім просторі кругом Сейнт Луіса, дає заняття 150,000 робітникам.

Крім всякого рода та типу висших, середних та низших шкіл мають в Сейнт Луісі свій осідок 2 університети. „Університет імени Вашинґтона" з шістнайцять міліонами маєтку жертвованого приватними особами, займає своїми школами і будинками простір 113 акрів і має величавий музей і школу мистецтва. Другий, „Сейнт-Луіський Університет", теж приватний, ведуть Єзуїти.

З 53 парків найбільший „Форест Парк", другий по величині парк в Америці. В парку є великий ботанічний город заложений Англійцем Генрі Шовом в 1858 році. Шов, після довгих пошукань за пригожим місцем під ботанічний город, вибрав місто Сейнт Луіс, яке ізза свого лагідного климату на його думку найкраще для того надавалося. На просторі 120 акрів зібрав Шов 15,000 пород ростин зі всього світа. В парку великий памятник Томаса Джеферсона, поставлений в 1904 році. В самій середині парку побудований і удержуваний містом Музей Штук Красних, з галерією америк. скульптури і малярства та збіркою китайської, японської і грецької по-

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.